

Krzysztof Warchałowski*

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

POZYCJA NAUCZycIELA RELIGII W ŚWIEtle WYMAGAŃ KWALIFIKACYJNYCH WYNIKAJĄCYCH Z PRAWA WYZNANIOWEGO I POLSKIEGO SYSTEMU OŚWIATY

WSTĘP

Zawód nauczyciela w sposób oczywisty wpisany jest w szeroko pojmowaną naukę, kształcenie i wychowanie. Jego wykonywanie jest w polskim systemie oświaty postrzegane poprzez pryzmat pozycji nauczyciela jako osoby o szczególnym charakterze, wymagającym nie tylko wiedzy, swoistych predyspozycji i wyspecjalizowanych kompetencji, lecz również opierającym się na społecznym i przede wszystkim rodzicielskim zaufaniu. Nie inaczej jest w przypadku nauczyciela religii, jednak z tą różnicą, że oprócz wyżej wymienionych przymiotów i prawdopodobnie jeszcze większych oczekiwań w zakresie publicznego i rodzicielskiego zaufania, wykonywanie tego zawodu i realizowanie związanej z nim misji wpisuje się w odrębny system prawa, jakim jest prawo wyznaniowe.

Należy generalnie stwierdzić, że rola nauczyciela religii – zarówno w świeckim systemie edukacyjnym, jak też w kontekście szerszej dysputy religijno-społecznej – jest szczególnie istotna zwłaszcza w państwach o bogatej i wielowiekowej tradycji chrześcijańskiej. W Polsce, gdzie religia powróciła do szkół w 1990 roku, już jako jeden z przedmiotów nauczania w szkołach publicznych, nauczyciel religii czy katecheta nie tylko przekazuje wiedzę religijną, teologiczną, ale pełni także funkcję swoistego przewodnika duchowego, a w kontekście i założeniach organicznych – także wzoru postaw moralnych¹. Praca nauczyciela religii jest również ściśle powiązana z kształtowaniem świadomości religijnej i kulturowej uczniów, przez co jego funkcję należy postrzegać nie tylko jako

* ORCID 0000-0002-0380-9310, k.warchalowski@uksw.edu.pl

1 Zob. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, Dyrektorium o katechizacji, nr 113.

dydaktyczną, lecz również jako wychowawczą, a także kształtującą (oczywiście w pewnym zakresie) rozwój światopoglądowy ucznia.

Wprowadzenie nauczania religii do szkół publicznych wzbudzało i nadal wzbudza liczne kontrowersje, szczególnie w kontekście zasad rozdziału Kościoła od państwa oraz pluralizmu światopoglądowego. Ostatnie działania władz państwowych, które wydają się ukierunkowane na ograniczenie zarówno wymiaru godzin dydaktycznych przewidzianych na realizację lekcji religii w szkołach, jak też na realne osłabienie pozycji tego przedmiotu w ogólnej dydaktyce, stawiają przed nauczycielami religii szczególnie trudne wyzwania.

Nauczyciel religii, jako osoba stojąca na styku edukacji publicznej i misji realizowanej przez Kościoły i związki wyznaniowe, musi nieustannie zmagać się z wyzwaniami wynikającymi z tej podwójnej roli. Z jednej strony jest bowiem zobowiązany do przestrzegania zasad określonych przez świeckie instytucje oświatowe, natomiast z drugiej – podporządkowuje się wymogom doktryny religijnej i regulacjom zwierzchnictwa władz kościelnych. Kolejnym, równie kluczowym aspektem działalności nauczyciela religii jest jego odpowiedzialność za kształtowanie postaw moralnych uczniów. Patrząc na to zadanie przez pryzmat współczesnych przemian społecznych, w tym wzrastającego sekularyzmu, coraz mocniej zaznaczającej się w codziennym życiu wielokulturowości oraz uwidaczniającego się przewartościowywania hierarchii wartości etycznych, rola ta będzie nabierać większej wagi. Współczesny nauczyciel katecheta powinien zatem nie tylko dostosowywać metody nauczania do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, ale również wspierać uczniów w rozwiązywaniu dylematów światopoglądowych, a niejednokrotnie także moralnych.

Artykuł, patrząc przez pryzmat wielowymiarowej roli nauczyciela religii w polskim systemie edukacyjnym, stara się dokonać syntezy najważniejszych regulacji odnoszących się z jednej strony do dydaktyki i wychowania, a z drugiej do wymagań formalnych i kwalifikacyjnych, a także jego relacji z instytucjami edukacyjnymi i kościelnymi.

I. WYMAGANIA KWALIFIKACYJNE

Zasadniczą kwestią związaną z wykonywaniem zawodu nauczyciela i możliwości prowadzenia zajęć w zakresie konkretnych przedmiotów jest konieczność legitymowania się szczególnymi, właściwymi dla danego stanowiska i specjalizacji kwalifikacjami.

W sposób generalny wymagania pozwalające na zajmowanie stanowiska nauczyciela zostały określone w art. 9 ust. 1 Karty Nauczyciela², na które składa się:

² Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 986.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

- posiadanie wyższego wykształcenia z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli,
- przestrzeganie podstawowych zasad moralnych oraz
- spełnianie warunków zdrowotnych niezbędnych do wykonywania zawodu.

O ile wymagania w zakresie wykształcenia i warunków zdrowotnych wydają się w wystarczającym stopniu skonkretyzowane, o tyle pewne problemy mogą pojawić się w przypadku interpretowania wymagania przestrzegania podstawowych zasad moralnych.

Mierząc się z próbą pewnego zdefiniowania moralności jako pojęcia słownikowego, można ją określić jako zgodność postępowania z wartościami, normami, ocenami i zasadami postępowania uznanymi w jakimś społeczeństwie lub środowisku za dobre i właściwe³. W obecnych czasach, mając na względzie zaznaczającą się coraz wyraźniej i przywoływaną już we wstępie wielokulturowość społeczeństw, pojmowanie moralności może być nie tylko wieloznaczne, lecz również ulegać nieustannym modyfikacjom. Pewną pomocą może być jednak w tym przypadku wyjaśnienie wypracowane przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w tezie wyroku z 4 sierpnia 2021 roku.

Sąd stwierdził, że: „Od nauczyciela, który wielokrotnie jest wychowawcą grupy dzieci i młodzieży oczekuje się najwyższych kwalifikacji moralnych. Te kwalifikacje powinny być eksponowane zarówno w szkole podczas cyklu wychowawczego oraz edukacyjnego jak i w życiu prywatnym poza miejscem pracy. Postawa nauczyciela poza miejscem pracy jest dodatkowym sprawdzianem tego, czego ten nauczyciel uczy w placówce oświatowej. Jest to nie tylko wiedza, ale także, a w zasadzie przede wszystkim postawy moralne kształtujące młode pokolenie”⁴.

Zatem pomimo wymaganej przez art. 9 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela konieczności przestrzegania zasad moralnych w aspekcie podstawowym wskazane orzeczenie stwierdza, że wymagane od nauczyciela kwalifikacje moralne powinny być spełniane w stopniu najwyższym. Pomimo odmienności stanowisko sądu wydaje się mimo wszystko zgodne z publicznymi oczekiwaniami wobec nauczycieli jako zawodu o szczególnym charakterze i zaufaniu społecznym.

Szczegółowe określenie kwalifikacji nauczycielskich ustawodawca pozostawił ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania – w odniesieniu do nauczycieli powszechnych szkół i placówek⁵ – oraz ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – w odniesieniu do

³ *Moralny, moralność* [hasło w:] Słownik Języka Polskiego PWN, red. M. Bańko i in., Warszawa 2007.

⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt II SA/Po 855/20.

⁵ W tym przypadku minister właściwy do spraw oświaty i wychowania działa w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

nauczycieli szkół artystycznych – formułując dla wskazanych ministrów przepis upoważniający ich do wydania odpowiednich rozporządzeń w tym zakresie⁶.

Wykonanie upoważnienia zostało dokonane Rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁷ oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 3 września 2021 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek artystycznych⁸.

Pomimo dyspozycji o charakterze bezwzględny żadne ze wskazanych rozporządzeń nie określa jednak wprost wymagań kwalifikacyjnych nauczyciela zajęć religii, odsyłając do wymagań kwalifikacyjnych określonych w porozumieniach pomiędzy ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania a Konferencją Episkopatu Polski oraz z władzami innych Kościołów i związków wyznaniowych. Wskazane odesłania zostały dokonane w § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki oraz w § 14 rozporządzenia Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, o których mowa powyżej. Określenie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii znajduje się również w głównym akcie wykonawczym regulującym nauczanie religii w jednostkach polskiego systemu oświaty, czyli w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach⁹. Regulacja wprowadzona w § 6 wskazanego rozporządzenia wydaje się współgrać z koncepcją przyjętą we wcześniej przywołanych rozporządzeniach, stwierdzając, że kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określają odpowiednio Konferencja Episkopatu Polski Kościoła katolickiego oraz właściwe władze zwierzchnie Kościołów lub innych związków wyznaniowych – w porozumieniu z ministrem edukacji narodowej.

W tym miejscu należy zasygnalizować fakt pewnej niezgodności niektórych z omawianych regulacji z obecnie istniejącymi formami kształcenia nauczycieli, a także z przywoływaniem w ich treści nieistniejących już typów szkół (np. gimnazja i zasadnicze szkoły zawodowe). Z formalnego punktu widzenia interesującą kwestią jest również pominięcie w szczegółowych regulacjach typów szkół stosunkowo rozbudowanego szkolnictwa, jakim jest szkolnictwo artystyczne. Mając na względzie, że nauka religii jest zaliczana do przedmiotów ogólnokształcących, wydaje się zatem, że regulacje dotyczące szkół podstawowych i ponadpodstawowych będą dotyczyły również *per analogiam* tych typów szkół artystycznych, które obok kształcenia artystycznego realizują kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i/lub szkoły ponadpodstawowej, czyli:

⁶ Art. 9 ust. 2 Karty Nauczyciela.

⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 2102.

⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2238.

⁹ Tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 983 oraz Dz. U. z 2024 r. poz. 1158.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

ogólnokształcącej szkoły muzycznej I i II stopnia, ogólnokształcącej szkoły baletowej oraz liceum sztuk plastycznych¹⁰.

Należy również mieć na uwadze, że aktualnie obowiązujące Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli¹¹ umożliwia tym placówkom prowadzenie pedagogicznych kursów kwalifikacyjnych wyłącznie w zakresie przygotowania pedagogicznego w odniesieniu do praktycznej nauki zawodu lub wychowania do życia w rodzinie oraz zajęć edukacyjnych artystycznych w szkołach i placówkach artystycznych. Zatem przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii w placówkach doskonalenia nauczycieli wydaje się obecnie niemożliwe¹², natomiast występuje w niektórych omawianych dalej regulacjach¹³.

Wskazane kwestie mogą zatem zostać uznane za postulat nowelizacji omawianych regulacji, zarówno z punktu widzenia ich precyzji, jak również, w niektórych przypadkach, dużej odległości czasowej od ich wydania.

II. KWALIFIKACJE KATECHETYCZNE DO NAUCZANIA RELIGII KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Szczegółowe kwalifikacje wymagane od katechetów Kościoła katolickiego zostały określone w Porozumieniu pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii¹⁴. Wymienione poniżej regulacje obowiązują od 1 września 2019 roku. Wymogi kwalifikacyjne zostały zróżnicowane względem typu szkoły, w jakiej dany katecheta ma zajmować stanowisko nauczyciela religii, i prezentują się one następująco:

- Licea ogólnokształcące, technika i branżowe szkoły II stopnia:
 - o ukończenie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku teologia na uczelni prowadzonej przez Kościół katolicki albo na uczelni publicznej prowadzącej kształcenie w zakresie

¹⁰ Określenie typów szkół artystycznych, inaczej niż w przypadku szkół ogólnokształcących, zostało dokonane w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2017 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych, tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2547.

¹¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2738 oraz Dz. U. z 2024 r. poz. 1246.

¹² Pozostaje zatem ścieżka uzyskania przygotowania pedagogicznego w trakcie studiów teologicznych (lub adekwatnych) albo odpowiednie studia podyplomowe w zakresie przygotowania pedagogicznego w powiązaniu z metodyką danej religii.

¹³ Warto także zaznaczyć, że w przypadku katechetów Kościoła katolickiego kwestia ta jest uregulowana w sposób prawidłowy. Tak samo jest w przypadku określenia typów szkół ogólnokształcących.

¹⁴ Dz. Urz. MEN z 2019 r. poz. 9.

- teologii katolickiej oraz przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii lub
- o święcenia kapłańskie wraz z ukończeniem wyższego diecezjalnego lub zakonnego seminarium duchownego i legitymowanie się dyplomem lub zaświadczeniem ukończenia seminarium oraz przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii, lub
 - o ukończenie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku innym niż teologia oraz ukończenie podyplomowych studiów teologiczno-katechetycznych, lub
 - o posiadanie statusu alumna wyższego seminarium duchownego po ukończeniu piątego roku studiów¹⁵.
- Szkoły podstawowe i branżowe szkoły I stopnia:
 - o kwalifikacje określone dla liceów ogólnokształcących, techników i branżowych szkół II stopnia lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku teologia na uczelni prowadzonej przez Kościół katolicki albo uczelni publicznej prowadzącej kształcenie w zakresie teologii katolickiej oraz przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii, lub
 - o legitymowanie się dyplomem ukończenia kolegium teologicznego oraz przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii, lub
 - o posiadanie statusu alumna wyższego seminarium duchownego po ukończeniu czwartego roku jednolitych studiów magisterskich, lub
 - o posiadanie statusu studenta na kierunku teologia na uczelni prowadzonej przez Kościół katolicki albo uczelni publicznej prowadzącej kształcenie w zakresie teologii katolickiej po ukończeniu czwartego roku jednolitych studiów magisterskich¹⁶.
 - Przedszkola:
 - o kwalifikacje określone dla liceów ogólnokształcących, techników, branżowych szkół I lub II stopnia albo szkół podstawowych lub
 - o legitymowanie się dyplomem ukończenia studiów w specjalności pedagogika religijna lub katechetyka, uzyskanym na uczelni prowadzonej przez Kościół katolicki albo uczelni publicznej prowadzącej kształcenie w zakresie teologii katolickiej, oraz przejście przygotowania pedagogicznego do nauczania religii, lub

¹⁵ Ciekawostką jest w tym przypadku pominięcie w wymaganiach kwalifikacyjnych w dwóch ostatnich przypadkach (studia podyplomowe oraz status alumna) konieczności legitymowania się przygotowaniem pedagogicznym do nauczania religii.

¹⁶ W tym przypadku również nie nastąpiło wprowadzenie wymogu legitymowania się przygotowaniem pedagogicznym.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

- o legitymowanie się dyplomem ukończenia studiów w zakresie wychowania przedszkolnego lub wczesnoszkolnego oraz świadectwem ukończenia podyplomowych studiów katechezy przedszkolnej uzyskanym na uczelni prowadzonej przez Kościół katolicki albo uczelni publicznej prowadzącej kształcenie w zakresie teologii katolickiej.
- Przedszkola i szkoły specjalne:
 - o spełnianie wymagań przewidzianych dla określonego typu szkoły (lub przedszkola),
- a ponadto:
 - o ukończenie studiów na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub
 - o ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
 - o ukończenie studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego w odpowiednim do niepełnosprawności uczniów zakresie pedagogiki specjalnej.

Przez przygotowanie pedagogiczne do nauczania religii w myśl § 1 pkt 2 porozumienia należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i katechetyki, nauczanych w powiązaniu z teologią w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w zakresie nauczania religii w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Dokumentami poświadczającymi przejście tego przygotowania jest dokument ukończenia wyższego seminarium duchownego albo dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez kolegium teologiczne, uczelnię prowadzoną przez Kościół katolicki albo uczelnię publiczną prowadzącą kształcenie w zakresie teologii katolickiej lub świadectwo ukończenia kursu katechetyczno-pedagogicznego prowadzonego przez kolegium teologiczne lub wyższe seminarium duchowne.

III. KWALIFIKACJE DO NAUCZANIA RELIGII KOŚCIOŁÓW ZRZESZONYCH W POLSKIEJ RADZIE EKUMENICZNEJ

Polska Rada Ekumeniczna, jako część międzynarodowego ruchu ekumenicznego, jest organizacją zrzeszającą Kościoły z osobowością prawną, nauczające, iż wyznają wiarę w Trójjedyne Boga: Ojca, Syna i Ducha Świętego oraz uznające Jezusa Chrystusa jako Boga-Człowieka i Zbawiciela. Polska Rada Ekumeniczna zrzesza obecnie: Kościół Chrześcijan Baptystów w RP, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w RP, Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP, Kościół Polskokatolicki w RP, Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP oraz Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny.

Określenie wymagań kwalifikacyjnych do zajmowania stanowiska nauczyciela religii wskazanych powyżej Kościołów nastąpiło w Porozumieniu pomiędzy Polską Radą Ekumeniczną oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej¹⁷. Podobnie jak w przypadku religii katolickiej wymagania kwalifikacyjne zostały zróżnicowane względem typów szkół, w których kształcenie to ma być realizowane i określone są one następująco:

- Licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, uzupełniające licea ogólnokształcące i technika uzupełniające:
 - o ukończenie studiów magisterskich na kierunku teologia oraz przejście przygotowania pedagogicznego lub
 - o ukończenie studiów magisterskich na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów magisterskich na innym kierunku studiów oraz studiów podyplomowych przygotowujących do nauczania religii lub kursu teologicznego oraz przejście przygotowania pedagogicznego.
 - Przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i zasadnicze szkoły zawodowe:
 - o kwalifikacje określone dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku teologia oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na innym kierunku studiów albo studiów podyplomowych przygotowujących do nauczania religii lub kursu teologicznego oraz przejście przygotowania pedagogicznego.
 - Przedszkola i szkoły specjalne:
 - o kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających,
- a ponadto:
- o ukończenie studiów wyższych na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub

¹⁷ Dz. Urz. MEN z 2013 r. poz. 11.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

- o ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
- o ukończenie studiów podyplomowych albo kursu kwalifikacyjnego z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Kwestia wymagań w zakresie przygotowania pedagogicznego została uregulowana w § 1 pkt 1 porozumienia i jest dokonana w sposób analogiczny jak w przypadku porozumienia zawartego z Kościołem katolickim. W myśl wskazanej regulacji przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Przejście przygotowania poświadczają dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, w tym wyższe seminarium duchowne, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego organizowanego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.

Należy jednak zaznaczyć, że z punktu widzenia przepisów prawa oświatowego porozumienie z Polską Radą Ekumeniczną odnosi się w swojej treści do niektórych nieistniejących już typów szkół i jako takie nie jest ono do końca zbieżne z obowiązującymi regulacjami i zreformowanym typologicznie szkolnictwem. Oznacza to potencjalną konieczność nowelizacji lub zawarcia nowego porozumienia, które w swojej treści byłoby już całkowicie aktualne pod wskazanym kątem.

IV. KWALIFIKACJE DO NAUCZANIA RELIGII KOŚCIOŁA ADWENTYSTÓW DNIA SIÓDMEGO

Określenie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii jest w tym przypadku przedmiotem Porozumienia pomiędzy Zarząd Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 1995 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii¹⁸. Identycznie jak we wcześniej omawianych regulacjach ustalenie wymogów kwalifikacyjnych odbywa się w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i prezentuje się następująco:

- Kwalifikacje do nauczania religii w szkołach ponadpodstawowych mają:
 - o duchowni i osoby świeckie, którzy ukończyli studia wyższe teologiczne uwzględniające przygotowanie katechetyczno-pedagogiczne,
 - o duchowni i osoby świeckie, którzy ukończyli wyższe seminarium duchowne,

¹⁸ Dz. Urz. MEN z 1995 r. Nr 3 poz. 7.

- o osoby świeckie, które ukończyły studia wyższe i uzupełniły przygotowanie teologiczne i katechetyczno-pedagogiczne.

W myśl § 1 ust. 2 porozumienia nauczanie religii Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego mogą realizować również osoby świeckie, które ukończyły studia wyższe bez przygotowania teologicznego lub katechetyczno-pedagogicznego, ale przygotowanie to obecnie zdobywają.

- Kwalifikacje do nauczania religii w przedszkolach i szkołach podstawowych mają:
 - o duchowni i osoby świeckie, którzy spełniają wymogi kwalifikacyjne do nauczania w szkołach ponadpodstawowych lub
 - o duchowni i osoby świeckie, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości oraz ukończyli seminarium duchowne, lub
 - o osoby świeckie, które ukończyły studia wyższe bez przygotowania teologicznego lub katechetyczno-pedagogicznego, ale przygotowanie to obecnie zdobywają, lub
 - o osoby świeckie, które uzyskały świadectwo dojrzałości oraz przygotowanie teologiczne i katechetyczno-pedagogiczne lub je obecnie zdobywają.

Inaczej niż we wcześniej omawianych przypadkach o posiadaniu przygotowania teologicznego do nauczania religii Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego mają świadczyć nie tyle dokumenty urzędowe, poświadczające ukończenie określonych form kształcenia, lecz w myśl postanowienia § 3 porozumienia – skierowanie wydane przez przewodniczących diecezji tego Kościoła, zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych. Przyjęte rozwiązanie można uznać za pewnego rodzaju archaizm, nie jest ono bowiem spójne z aktualnie obowiązującymi regulacjami w powyższym zakresie. Regulację tę należy jednak postrzegać przez pryzmat odległości czasowej od momentu jej wydania i wielokrotnych zmian przepisów regulujących kwestie kwalifikacyjne nauczycieli.

Również w zakresie przygotowania pedagogicznego, regulowanego przez § 4 porozumienia, można dostrzec pewną odrębność względem aktualnie występujących regulacji. Przygotowanie pedagogiczne nie występuje tu bowiem jako samoistny składnik kwalifikacji lecz jest określane jako przygotowanie katechetyczno-pedagogiczne, przez które należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu pedagogiki, psychologii, katechetyki i dydaktyki, nauczanych w powiązaniu z teologią w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin, oraz odbycie praktyki pedagogicznej, pozytywnie ocenionej w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. O uzyskaniu tego przygotowania świadczy dyplom lub zaświadczenie Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej lub innej uczelni teologicznej, wyższego seminarium duchownego lub seminarium duchownego.

V. ALIANS EWANGELICZNY W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej, istniejący formalnie od 21 stycznia 2000 roku, kiedy został wpisany do rejestru Kościołów i innych związków wyznaniowych, funkcjonuje jako krajowa organizacja międzykościelna. Alians jest częścią Europejskiego Aliansu Ewangelicznego¹⁹ oraz Światowej Wspólnoty Ewangelicznej²⁰. Członkami zwyczajnymi Aliansu Ewangelicznego w Rzeczypospolitej Polskiej są aktualnie następujące Kościoły ewangelikalne: Kościół Zielonoświątkowy w RP, Kościół Boży w Polsce, Kościół Chrystusowy w RP, Kościół Boży w Chrystusie, Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej oraz Kościół Chrześcijan Baptystów w RP²¹. Alians zrzesza również szereg mniejszych wspólnot na zasadzie członkostwa stowarzyszonego.

Uregulowanie wymagań kwalifikacyjnych do zajmowania stanowiska nauczyciela religii jednego z Kościołów lub wyznań zrzeszonych w Aliansie Ewangelicznym nastąpiło w Porozumieniu pomiędzy Aliansem Ewangelicznym w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 8 maja 2012 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii Kościołów zrzeszonych w Aliansie Ewangelicznym w Rzeczypospolitej Polskiej i z nim współpracujących²². W dacie zawierania porozumienia Alians działał w imieniu: Kościoła Bożego w Chrystusie, Kościoła Bożego w Polsce, Kościoła Chrześcijan Wiary Ewangelicznej w RP, Kościoła Chrystusowego w RP, Kościoła „Chrystus dla Wszystkich” w RP, Kościoła Dobrego Pasterza, Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan w RP, Kościoła Wolnych Chrześcijan w RP, Chrześcijańskiego Centrum „Pan Jest Sztandarem” – Kościół w Tarnowie, Chrześcijańskiego Kościoła Reformacyjnego, Chrześcijańskiej Wspólnoty Zielonoświątkowej oraz Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświątkowej.

Porozumienie w § 3 określa wymagania kwalifikacyjne dla nauczycieli religii w sposób zbiorczy dla wszystkich typów szkół i placówek. Zgodnie ze wskazaną regulacją kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela religii w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i zasadniczych szkołach zawodowych oraz w liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych, technikach, uzupełniających liceach ogólnokształcących i technikach uzupełniających ma osoba, która:

- ukończyła studia wyższe w kierunku teologia oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne lub

¹⁹ European Evangelical Alliance.

²⁰ World Evangelical Fellowship, a obecnie World Evangelical Alliance.

²¹ Zarząd Aliansu, aliansewangeliczny.pl, <https://aliansewangeliczny.pl/index.php/zarzad-i-czlonkowie/> [dostęp: 12.12.2024].

²² Dz. Urz. MEN z 2012 r. poz. 9.

- ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii, lub
- ukończyła studia wyższe na innym kierunku studiów albo studia podyplomowe przygotowujące do nauczania religii lub kurs katechetyczny oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne, lub
- ukończyła zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności oraz kurs katechetyczny.

Podobnie jak zostało to dokonane w porozumieniu z Kościołem Adwentyków Dnia Siódmego także w tym przypadku skierowanie nauczyciela religii do danej szkoły, wydane przez właściwe władze zwierzchnie Kościoła, zaświadcza o posiadaniu przygotowania teologicznego.

Przez kurs katechetyczny należy rozumieć kurs z zakresu teologii prowadzony zgodnie z zasadami ustalonymi przez właściwe władze zwierzchnie Kościołów i przez nie certyfikowany, umożliwiający nauczycielowi uzyskanie przygotowania teologicznego do nauczania religii. W § 2 porozumienia wprowadzono również regulację, zgodnie z którą za równoważne ukończeniu kursu katechetycznego uznaje się ukończenie:

- Kursu Społeczności Ewangelizacji Dzieci – Przygotowanie nauczycieli do nauczania w szkołach,
- Kursu Katechetycznego Seminarium Biblijnego Kościoła Wolnych Chrześcijan w RP,
- Instytutu Katechetycznego przy Wyższym Baptystycznym Seminarium Teologicznym,
- Kursu Katechetycznego Szkoły Biblijnej Chrześcijańskiej Wspólnoty Zielonoświątkowej w Legnicy,
- Kolegium Teologicznego Kościoła Chrześcijan Wiary Ewangelicznej w Kielcach,
- Letniej Szkoły Biblijnej Chrześcijańskiego Stowarzyszenia „Miłość Edukacja Dojrzałość”,
- Misji Pokoleń – Szkolenia metodycznego dla katechetów,
- Uzupełniających Studiów Biblijnych Chrześcijańskiego Instytutu Biblijnego w Warszawie,
- Korespondencyjnych Studiów Biblijnych Chrześcijańskiego Instytutu Biblijnego w Warszawie.

Ukończenie powyższych form kształcenia potwierdza stosowne zaświadczenie, świadectwo lub dyplom.

Odrębnie określono wymagania do zajmowania stanowiska nauczyciela religii w przedszkolach i szkołach specjalnych. Dysponuje nimi osoba spełniająca wymagania kwalifikacyjne dla danego typu szkoły, która ponadto:

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

- ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub
- ukończyła zakład kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
- ukończyła studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Zgodnie z postanowieniami porozumienia przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Dokumentami potwierdzającymi przygotowanie pedagogiczne jest dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, w tym wyższe seminarium duchowne, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego organizowanego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli. Zatem nie odbiega ono od ogólnie przyjętych minimalnych standardów kształcenia nauczycieli.

VI. KOŚCIÓŁ ZIELONOŚWIĄTKOWY

Uregulowanie kwestii kwalifikacyjnych nastąpiło w tym przypadku w Porozumieniu pomiędzy Naczelną Radą Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii²³. Identycznie jak w przypadku porozumienia z Aliansem Ewangelicznym określenie kwalifikacji następuje grupowo w odniesieniu do przedszkoli i wszystkich typów szkół oraz oddzielnie dla przeszkoli i szkół specjalnych.

W myśl § 2 porozumienia kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela religii Kościoła Zielonoświątkowego w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i zasadniczych szkołach zawodowych oraz w liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych, technikach, uzupełniających liceach ogólnokształcących i technikach uzupełniających ma osoba, która:

- ukończyła studia wyższe na kierunku teologia oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne lub
- ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii, lub

²³ Dz. Urz. MEN z 2012 r. poz. 14.

- ukończyła studia wyższe na innym kierunku studiów albo studia podyplomowe przygotowujące do nauczania religii lub kurs katechetyczny oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne, lub
- ukończyła zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności oraz kurs katechetyczny.

W przypadku tego porozumienia definicja kursu katechetycznego ogranicza się jedynie do zdefiniowania go w § 1 pkt 2, przez który należy rozumieć kurs z zakresu teologii prowadzony zgodnie z zasadami ustalonymi przez właściwe władze zwierzchnie Kościoła Zielonoświątkowego i przez nie certyfikowany, umożliwiający nauczycielowi uzyskanie przygotowania teologicznego do nauczania religii.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela religii w przedszkolach i szkołach specjalnych określa § 3 porozumienia i analogicznie do regulacji poprzednio omawianych porozumień wymagane jest spełnianie podstawowych wymogów merytorycznych, a ponadto:

- ukończenie studiów wyższych na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub
- ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
- ukończenie studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Określenie kwestii przygotowania pedagogicznego jest tożsame ze standardem ustalonym dla pozostałych porozumień i należy przez nie rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Jako dokument potwierdzający przygotowanie pedagogiczne wskazano dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, w tym wyższe seminarium duchowne, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego organizowanego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.

VII. EWANGELICZNY ZWIĄZEK BRATERSKI

Ewangeliczny Związek Braterski jest związkiem wyznaniowym działającym na terenie Polski od 1987 roku. Został wpisany do rejestru Kościołów i innych związków wyznaniowych 31 stycznia 1990 roku. Określenie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii nastąpiło w tym przypadku w Porozumieniu pomiędzy Ewangelicznym Związkiem Braterskim w Rzeczypospolitej Polskiej

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2013 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii²⁴.

Porozumienie w swojej treści jest bardzo podobne do porozumień zawartych z pozostałymi Kościołami i związkami wyznaniowymi o korzeniach protestanckich. W myśl § 3 porozumienia kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela religii w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i zasadniczych szkołach zawodowych oraz w liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych, technikach, uzupełniających liceach ogólnokształcących i technikach uzupełniających ma osoba, która:

- ukończyła studia wyższe na kierunku teologia oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne lub
- ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii, lub
- ukończyła studia wyższe na innym kierunku studiów albo studia podyplomowe przygotowujące do nauczania religii lub kurs katechetyczny oraz przeszła przygotowanie pedagogiczne, lub
- ukończyła zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności oraz kurs katechetyczny.

W przypadku przedszkoli i szkół specjalnych, oprócz legitymowania się powyższym wykształceniem, wymagane jest ponadto:

- ukończenie studiów wyższych na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub
- ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
- ukończenie studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Zgodnie z definicją zawartą w § 1 pkt 2 porozumienia przez kurs katechetyczny należy rozumieć kurs z zakresu teologii prowadzony zgodnie z zasadami ustalonymi przez władze zwierzchnie Ewangelicznego Związku Braterskiego w Rzeczypospolitej Polskiej i przez nie certyfikowany, umożliwiający nauczycielowi uzyskanie przygotowania teologicznego do nauczania religii. W myśl § 2 porozumienia za równoważne ukończeniu kursu katechetycznego uznaje się ukończenie:

- Kursu Katechetycznego Szkoły Biblijnej, Ewangelicznego Związku Braterskiego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- Misji Pokoleń – szkolenia metodycznego dla katechetów,
- Uzupełniających Studiów Biblijnych Chrześcijańskiego Instytutu Biblijnego w Warszawie,

²⁴ Dz. Urz. MEN z 2013 r. poz. 7.

- Korespondencyjnych Studiów Biblijnych Chrześcijańskiego Instytutu Biblijnego w Warszawie.

Ukończenie tych form kształcenia potwierdza również stosowne zaświadczenie, świadectwo lub dyplom.

Wymagania w zakresie przygotowania pedagogicznego zostały ustalone w sposób, który można określić już jako standardowy, czyli konieczność nabycia wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczególnej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Także w tym przypadku o przejściu przygotowania pedagogicznego świadczy dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, w tym wyższe seminarium duchowne, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego organizowanego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli²⁵.

VIII. ZBÓR W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM

Zbór w Wodzisławiu Śląskim jest protestancką wspólnotą wyznaniową działającą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od 1990 roku. Należy do tzw. wolnych zborów protestanckich. Mając na względzie niewielką liczbę wyznawców Zboru, liczącą w 2022 roku²⁶ 84 osoby, zawarcie porozumienia z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określającym wymagania kwalifikacyjne do nauczania religii Zboru, należy uznać z jednej strony za interesujący przypadek, lecz z drugiej strony także za praktyczne urzeczywistnienie idei poszanowania każdego, nawet najmniejszego Kościoła lub związku wyznaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej. Warto przypomnieć, że normy konstytucyjne wymagają, aby nauczanie religii nie było przyczyną jakiegokolwiek dyskryminacji oraz aby gwarantowało poszanowanie praw i wolności innych osób²⁷.

Przedmiotowe dla rozważań kwalifikacje zostały zatem określone w Porozumieniu pomiędzy Zborem w Wodzisławiu Śląskim oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych

²⁵ Po raz kolejny następuje tu wskazanie formy w praktyce niemożliwej do zrealizowania.

²⁶ Ostatnie dostępne dane wynikające z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej za 2023 rok, opublikowanego przez GUS 15 stycznia 2024 roku.

²⁷ K. Warchałowski, *Szkolnictwo katolickie i nauczanie religii w szkołach publicznych w Konkordacie polskim z 1993 roku* [w:] *Konkordat Polski w 10 lat po ratyfikacji. Materiały z konferencji*, red. J. Wroceński, H. Pietrzak, Warszawa 2008, s. 153; J. Krukowski, *Konkordat polski. znaczenie i realizacja*, Lublin 1999, s. 58.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

od nauczycieli religii Zboru w Wodzisławiu Śląskim²⁸. Ustalenie wymagań odbywa się w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i prezentuje się następująco:

- Licea ogólnokształcące, technika i technika uzupełniające:
 - o ukończenie studiów magisterskich na kierunku teologia oraz przejście przygotowania pedagogicznego lub
 - o ukończenie studiów magisterskich na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów magisterskich na innym kierunku studiów albo studiów podyplomowych przygotowujących do nauczania religii lub kursu katechetycznego oraz przejście przygotowania pedagogicznego.
- Przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i zasadnicze szkoły zawodowe:
 - o kwalifikacje przewidziane dla liceów ogólnokształcących, techników i techników uzupełniających lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku teologia oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do nauczania religii oraz przejście przygotowania pedagogicznego, lub
 - o ukończenie studiów pierwszego stopnia na innym kierunku studiów oraz studiów podyplomowych przygotowujących do nauczania religii lub kursu katechetycznego oraz przejście przygotowania pedagogicznego.
- Przedszkola i szkoły specjalne, oprócz legitymowania się wyżej wymienionym wykształceniem, adekwatnym dla danego typu szkoły, wymagane jest ponadto:
 - o ukończenie studiów wyższych na kierunku pedagogika specjalna w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów lub
 - o ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, lub
 - o ukończenie studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Pod pojęciem kursu katechetycznego, na gruncie porozumienia, rozumie się kurs z zakresu teologii prowadzony zgodnie z zasadami ustalonymi przez władze zwierzchnie Zboru w Wodzisławiu Śląskim i przez nie certyfikowany, umożliwiający nauczycielowi uzyskanie przygotowania teologicznego do nauczania religii. Ciekawym rozwiązaniem, występującym wyłącznie w omawianym porozumieniu, jest uregulowanie kwestii równoważności ukończenia kursu katechetycznego. W myśl § 2 ust. 1 porozumienia za równoważne jego

²⁸ Dz. Urz. MEN z 2015 r. poz. 12.

ukończeniu uznaje się ukończenie kursu katechetycznego lub szkoły biblijnej organizowanej także przez inne Kościoły lub związki wyznaniowe o charakterze ewangelicznym, pod warunkiem że spełniają wymagania ustalone przez władze zwierzchnie Zboru w Wodzisławiu Śląskim w zakresie wykładanej wiedzy teologicznej. Także i w tym przypadku wymagane jest zdobycie stosownego zaświadczenia, świadectwa lub dyplomu.

Wymagania dotyczące przygotowania pedagogicznego zostały określone standardowo, czyli jako nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin. Także i w tym przypadku przygotowanie pedagogiczne wymaga poświadczenia dyplomem ukończenia studiów lub innym dokumentem wydanym przez uczelnię, w tym wyższe seminarium duchowne, dyplomem ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwem ukończenia kursu kwalifikacyjnego organizowanego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.

Według danych umieszczonych w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej wyżej wymienione Kościoły i związki wyznaniowe oraz ich stowarzyszenia są jedynymi podmiotami, z którymi zawarto porozumienia określające wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska nauczyciela religii danego Kościoła lub związku wyznaniowego. Wydaje się wobec tego, że pozostałe Kościoły i związki wyznaniowe najprawdopodobniej nie mają tych wymagań uregulowanych na żadnym poziomie formalnym. Należy zatem stwierdzić, że zatrudnianie nauczycieli religii, a tym samym realizacja nauczania religii danego Kościoła lub związku wyznaniowego w formie szkolnej, jest możliwa wyłącznie w odniesieniu do tych podmiotów religijnych, które porozumienia mają zawarte.

IX. SKIEROWANIE DO NAUCZANIA RELIGII JAKO PODSTAWOWY DOKUMENT UMOŻLIWIAJĄCY ZATRUDNIENIE NAUCZYCIELA RELIGII

Nauczanie religii w szkołach publicznych należy zaliczyć do tzw. *res mixtae*, w formach szkolnych wymaga bowiem zainteresowania zarówno władzy państwowej, jak i kościelnej²⁹. Abstrahując jednak od kwestii wymagań formalnych i przepisów prawa świeckiego dotyczących zatrudniania nauczycieli, dokumentem podstawowym i w istocie warunkującym zatrudnienie nauczyciela religii w konkretnej szkole lub placówce jest odpowiedni dokument wydany przez kościelną władzę zwierzchnią, określany w przepisach jako skierowanie.

²⁹ A. Mezglewski, *Skierowanie do nauczania religii*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2000, nr 1, s. 37.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

W sposób jednoznaczny wskazuje na to regulacja § 5 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, stwierdzając, że przedszkole lub szkoła zatrudnia nauczyciela religii, katechetę przedszkolnego lub szkolnego wyłącznie na podstawie imiennego pisemnego skierowania do nauczania religii w danym przedszkolu lub szkole. Wskazane skierowanie musi być wydane przez właściwego biskupa diecezjalnego – w przypadku Kościoła katolickiego – a w przypadku pozostałych Kościołów oraz innych związków wyznaniowych przez właściwe władze zwierzchnie tychże. Wskazany przepis zawiera dwa wymagania w zakresie treści skierowania, które powinno być imienne oraz wskazywać konkretne przedszkole lub szkołę. Ponadto wymaga zachowania formy pisemnej.

Najmocniej ugruntowaną i prawnie sformalizowaną instytucją związaną ze skierowaniem nauczyciela religii jest formuła wypracowana i wdrożona przez Kościół katolicki. Formalne zaczepienie skierowania, jako podstawy do zatrudnienia katechety, znajduje się już w art. 12 ust. 3 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską³⁰ z dnia 28 lipca 1993 r., który stwierdza, że nauczyciele religii muszą mieć upoważnienie (*missio canonica*) od biskupa diecezjalnego, natomiast cofnięcie tego skierowania oznacza automatycznie utratę prawa do nauczania religii.

Ciekawą kwestią, na którą warto zwrócić uwagę, jest brak precyzyjnego określenia „właściwych władz zwierzchnich” pozostałych Kościołów i związków wyznaniowych, zarówno w omawianych wcześniej porozumieniach, jak też w poszczególnych ustawach regulujących stosunek państwa do określonego Kościoła lub związku wyznaniowego. Wydaje się zatem, że kwestia ta jest regulowana wyłącznie przez § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie nauki religii.

Z praktycznego punktu widzenia wymóg posiadania przez nauczycieli religii skierowania wydanego przez właściwą władzę zwierzchnią podyktowany jest niezaprzeczalnym faktem, że Kościoły i związki wyznaniowe mają (i muszą mieć) możliwość wpływu na obsadę stanowiska nauczyciela religii. Przyczyną takiego rozwiązania jest bowiem fakt, że katecheta lub nauczyciel religii danego wyznania jest nie tylko nauczycielem, wychowawcą, pedagogiem, lecz także, a może nawet przede wszystkim, naucza prawd, które stanowią depozyt wiary danego Kościoła³¹. Skierowanie do nauczania religii jest zatem gwarantem wierności danego nauczyciela religijnej doktrynie Kościoła, który z kolei uznał w ten sposób przede wszystkim wierność nauczyciela religii względem doktryny i tym samym desygnował go do pełnienia tej funkcji³².

³⁰ Dz. U. z 1998 r. Nr 51 poz. 318.

³¹ A. Mezglewski, dz. cyt., s. 38.

³² Zob. J. Krukowski, dz. cyt., s. 139.

X. COFNIĘCIE SKIEROWANIA

O ile posiadanie przez danego nauczyciela skierowania do nauczania religii jest kwestią niejako łączącą się z wymaganiami kwalifikacyjnymi umożliwiającymi zatrudnienie, które może, ale hipotetycznie nie musi, oznaczać automatyczne zatrudnienie, o tyle fakt jej cofnięcia wywołuje już konkretny wpływ na stosunek pracy łączący nauczyciela religii ze szkołą. Zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia w sprawie nauczania religii cofnięcie imiennego skierowania do danego przedszkola lub szkoły jest równoznaczne z utratą uprawnień do nauczania religii w tym przedszkolu lub szkole. Przywołany przepis nakłada również dodatkowy obowiązek na władze Kościołów lub innych związków wyznaniowych, polegający na powiadomieniu dyrektora przedszkola lub szkoły oraz ich organu prowadzącego o fakcie cofnięcia skierowania. Należy jednak mieć na uwadze, że jeżeli cofnięcie nastąpi w trakcie trwania roku szkolnego, na okres pozostały do jego końca Kościół lub związek wyznaniowy może skierować inną osobę do nauczania religii, lecz w takim przypadku pokrycie kosztów z tym związanych obciążać będzie ten Kościół lub związek wyznaniowy.

Cofnięcie skierowania wywoła zatem również bezpośrednie skutki w sferze pracowniczej nauczyciela religii, powodujące konieczność rozwiązania z nim stosunku pracy z końcem miesiąca, w którym cofnięcie nastąpiło. Należy wskazać, że w powyższym przypadku nie ma znaczenia sposób zatrudnienia nauczyciela (mianowanie lub umowa o pracę), bo norma wynikająca z art. 23 ust. 2 pkt 6 Karty Nauczyciela – stosowana w przypadku nauczyciela zatrudnionego poprzez mianowanie – jest stosowana także w odniesieniu do nauczyciela zatrudnionego na umowę o pracę, z uwagi na odesłanie zawarte w art. 27 ust. 3 Karty Nauczyciela.

Jednocześnie należy zasygnalizować w tym przypadku brak podobnego uregulowania odnoszącego się do umów o pracę zawieranych z nauczycielami na czas określony (np. z nauczycielem początkującym – na dwa lata szkolne). Mając na względzie uzasadnienie praktyczne i doktrynalne, zarówno skierowania, jak i jego cofnięcia, brak takiej regulacji wydaje się pewnego rodzaju przeoczeniem.

Podsumowując kwestie kwalifikacyjne nauczyciela religii, należy zatem stwierdzić, że o posiadaniu pełnych kwalifikacji do zajmowania tego stanowiska w danej szkole lub przedszkolu można mówić dopiero wówczas, gdy kandydat do zatrudnienia legitymuje się nie tylko wymaganym wykształceniem i przygotowaniem pedagogicznym, lecz także odpowiednim skierowaniem biskupa diecezjalnego (Kościół katolicki) lub właściwych władz zwierzchnich Kościołów lub innych związków wyznaniowych (pozostałe Kościoły i związki wyznaniowe). Co warte podkreślenia, tego rodzaju konstrukcja występuje w polskim systemie

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

prawa pracy. Takie dodatkowe (szczególne) uprawnienia wymagane są w przypadku wykonywania np. zawodu lekarza, zawodów prawniczych, pilota itp.³³

XI. ZASADY ZATRUDNIANIA NAUCZYCIELI RELIGII WYNIKAJĄCE Z REGULACJI ŚWIECKICH

Pomimo konieczności posiadania przez nauczyciela religii specjalnego skierowania, które w praktyce warunkuje możliwość zatrudnienia imiennie wskazanego nauczyciela w konkretnej szkole lub przedszkolu, generalne zasady nawiązywania, realizowania i rozwiązywania stosunku pracy są w odniesieniu do nauczyciela religii, z pewnymi wyjątkami, takie same jak w przypadku innych nauczycieli.

Nauczycieli religii zatrudnia się zatem na podstawie przepisów Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela³⁴. Oznacza to zatem, że rodzaj umowy zawieranej z danym nauczycielem zależy głównie od tego, czy ma on stopień awansu zawodowego. Znaczenie będzie miała również treść posiadanego przez nauczyciela religii skierowania – czy zostało ono wydane na czas nieokreślony czy nie.

Przyjmując zatem, że skierowanie zostało wydane na czas nieokreślony, a nauczyciel religii jest nauczycielem początkującym, czyli bez stopnia awansu zawodowego, należy z nim w pierwszej kolejności zawrzeć umowę o pracę na czas określony obejmujący dwa lata szkolne, czyli w trybie wynikającym z art. 10 ust. 2 Karty Nauczyciela. Dodatkowo nauczyciel, o którym mowa, rozpocznie również realizację przygotowania do zawodu, o ile wymiar jego zatrudnienia będzie wynosił co najmniej połowę etatu³⁵, które powinno zakończyć się uzyskaniem stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego po sumarycznym przepracowaniu w szkole (przedszkolu) trzech lat i dziewięciu miesięcy³⁶.

Jeżeli natomiast nauczyciel religii, który realizuje jeszcze przygotowanie do zawodu nauczyciela, lecz ma już co najmniej dwuletni okres pracy, legitymuje się przynajmniej dobrą oceną pracy dokonaną przez dyrektora szkoły (przedszkola), powinien w myśl art. 10 ust. 3a Karty Nauczyciela zostać zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

W przypadku nauczyciela religii ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego jego stosunek pracy powinien zostać

³³ A. Mezglewski, dz. cyt., s. 39.

³⁴ Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 986.

³⁵ Będzie to realizowanie co najmniej dziewięciu godzin dydaktycznych religii, w przypadku nauczycieli religii obowiązujące ich pensum wynosi bowiem 18 godzin dydaktycznych, tak jak pozostałych nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących.

³⁶ Istnieje możliwość skrócenia okresu pracy do dwóch lat i dziewięciu miesięcy w przypadku nauczyciela ze stopniem naukowym lub prowadzącego uprzednio zajęcia w szkole za granicą. Zob. art. 9ca ust. 2 Karty Nauczyciela.

nawiązany co najmniej w drodze umowy na czas nieokreślony (bez względu na wymiar zatrudnienia), a w przypadku realizacji pełnego wymiaru zajęć (etat, co najmniej 18 godzin dydaktycznych) – na podstawie umowy poprzez mianowanie, zgodnie z dyspozycją art. 10 ust. 5 Karty Nauczyciela.

Niezależnie od powyższych regulacji, jeżeli taka konieczność wynika z organizacji nauczania lub potrzeby zastąpienia nieobecnego nauczyciela w pracy, nauczyciela religii, który ma stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, można zatrudnić na podstawie umowy o pracę na czas określony (art. 10 ust. 7 Karty Nauczyciela). Zawarcie terminowej umowy o pracę wydaje się także uzasadnione, jeżeli wydane skierowanie do nauczania religii zostało dokonane terminowo.

Odrębnością w uprawnieniach nauczycielskich, poza szczególnym sposobem zatrudniania (skierowanie) i kończenia stosunku pracy (cofnięcie skierowania lub upływ okresu jego ważności), jest także ograniczenie w zakresie możliwości pełnienia przez nauczycieli religii funkcji wychowawcy klasy³⁷.

PODSUMOWANIE

Pozycja nauczyciela religii w polskim systemie oświaty oraz w ramach prawa wyznaniowego jest zjawiskiem wieloaspektowym, wymagającym uwzględnienia zarówno regulacji prawnych, jak i specyficznych oczekiwań wynikających z roli, jaką odgrywa w procesie edukacyjnym i formacyjnym uczniów. Nauczyciel religii zobowiązany jest do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych oraz opiekuńczych przewidzianych dla kadry pedagogicznej w polskich szkołach. Jednocześnie, jako osoba powołana do przekazywania wiedzy religijnej i doktryny, odpowiada za formację duchową uczniów zgodnie z zasadami i nauczaniem konkretnego Kościoła lub związku wyznaniowego. Taka podwójna rola nakłada na niego szczególną odpowiedzialność oraz wymaga spełnienia rygorystycznych kryteriów kwalifikacyjnych.

Zgodnie z polskim prawem oświatowym oraz porozumieniami zawieranymi między Rządem RP a poszczególnymi Kościołami i związkami wyznaniowymi, nauczyciele religii zobowiązani są do posiadania określonych kwalifikacji pedagogicznych i teologicznych. Proces weryfikacji tych kompetencji obejmuje uzyskanie misji kanonicznej lub innego odpowiedniego skierowania, które potwierdza, że dana osoba nabyła niezbędną wiedzę, etykę zawodową oraz zdolność do reprezentowania wspólnoty religijnej w środowisku szkolnym. Skierowanie to, będące podstawą do zatrudnienia nauczyciela religii, podkreśla jego ścisły

³⁷ Ograniczenie to jest wprost wyartykułowane w § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie nauki religii.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

związek z danym Kościołem lub związkiem wyznaniowym oraz uwypukla jego unikalną pozycję w systemie oświaty.

W kontekście obecnych wyzwań stojących przed edukacją religijną w Polsce istotnym problemem jest planowane obniżenie wymiaru godzin dydaktycznych przeznaczonych na nauczanie religii. Redukcja godzin może prowadzić do ograniczenia możliwości przekazania pełnego programu nauczania oraz do destabilizacji zatrudnienia nauczycieli religii, szczególnie tych pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy (niepełnym pensum). Problematyka ta wymaga szczegółowej analizy i wdrożenia rozwiązań systemowych, które pozwolą na utrzymanie wysokiego poziomu edukacji religijnej oraz ochronę pozycji zawodowej nauczycieli religii. Ważne jest również uwzględnienie specyfiki pracy nauczyciela religii w projektowaniu polityki oświatowej, co może wpłynąć na zwiększenie stabilności i efektywności nauczania.

Rola nauczyciela religii w polskim systemie edukacji jest nie tylko odpowiedzialnym zadaniem dydaktycznym, ale także misją o charakterze duchowym³⁸. Wymaga to ścisłej współpracy instytucji państwowych i religijnych, aby zapewnić nauczycielom religii odpowiednie wsparcie, jasne regulacje prawne oraz warunki do skutecznego realizowania powierzonej im misji. W obliczu współczesnych przemian społecznych i edukacyjnych konieczne jest dalsze dostosowywanie rozwiązań legislacyjnych oraz organizacyjnych do dynamicznie zmieniających się potrzeb zarówno nauczycieli, jak i uczniów.

BIBLIOGRAFIA

- Bednarz E., *Nauczyciel katecheta wobec współczesnych wyzwań dydaktycznych i wychowawczych*, „Rocznik Teologiczny” 2013, nr 1 (55), s. 273–287.
- Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2023.
- Krukowski J., *Konkordat polski – znaczenie i realizacja*, Lublin 1999.
- Mezglewski A., *Skierowanie do nauczania religii*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” 2000, nr 1, s. 37–47.
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji*, nr 113.
- Warchałowski K., *Szkolnictwo katolickie i nauczanie religii w szkołach publicznych w Konkordacie polskim z 1993 roku* [w:] *Konkordat Polski w 10 lat po ratyfikacji. Materiały z konferencji*, red. J. Wroceński, H. Pietrzak, Warszawa 2008, s. 151–176.

³⁸ Szerzej E. Bednarz, *Nauczyciel katecheta wobec współczesnych wyzwań dydaktycznych i wychowawczych*, „Rocznik Teologiczny” 2013, nr 1 (55), s. 273–287.

AKTY PRAWNE

- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r., Dz. U. 1998 Nr 51 poz. 318.
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, Dz. U. z 2020 r. poz. 983.
- Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 września 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek artystycznych, Dz. U. z 2023 r. poz. 2238.
- Obwieszczenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, Dz. U. z 2023 r. poz. 2738.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 czerwca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Karta Nauczyciela, Dz. U. z 2024 r. poz. 986.
- Porozumienie pomiędzy Zarządem Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 1995 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii, Dz. Urz. MEN z 1995 r. Nr 3 poz. 7.
- Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii, Dz. Urz. MEN Nr 4 poz. 20.
- Porozumienie pomiędzy Aliansem Ewangelicznym w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 8 maja 2012 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii Kościołów zrzeszonych w Aliansie Ewangelicznym w Rzeczypospolitej Polskiej i z nim współpracujących, Dz. Urz. MEN z 2012 r. poz. 9.
- Porozumienie pomiędzy Naczelną Radą Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii, Dz. Urz. MEN z 2012 r. poz. 14.
- Porozumienie pomiędzy Polską Radą Ekumeniczną oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej, Dz. Urz. MEN z 2013 r. poz. 11.

Pozycja nauczyciela religii w świetle wymagań kwalifikacyjnych...

- Porozumienie pomiędzy Zborem w Wodzisławiu Śląskim oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii Zboru w Wodzisławiu Śląskim, Dz. Urz. MEN z 2015 r. poz. 12.
- Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii, Dz. Urz. MEN z 2019 r. poz. 9.
- Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2017 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych, Dz. U. z 2023 r. poz. 2547.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz. U. z 2023 r. poz. 2102.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 26 lipca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, Dz. U. z 2024 r. poz. 1158.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, Dz. U. z 1982 r. Nr 3 poz. 19.

ORZECZNICTWO

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt II SA/Po 855/20.

STRESZCZENIE

Opracowanie analizuje regulacje prawne oraz wymagania dotyczące przygotowania teologicznego i pedagogicznego nauczycieli religii w polskich szkołach. W szczególności zostały w nim omówione zmiany wprowadzane przez porozumienia między Konferencją Episkopatu Polski a Ministrem Edukacji Narodowej, które określają kryteria kwalifikacyjne dla nauczycieli religii w różnych typach szkół. Porozumienie z 2019 roku precyzuje wymagania dotyczące nauczycieli religii w szkołach średnich i podstawowych. Artykuł podkreśla znaczenie odpowiedniego przygotowania nauczycieli religii – zarówno w zakresie wiedzy teologicznej, jak i umiejętności pedagogicznych – dla skutecznej realizacji nauczania religii w szkołach. Autor wskazuje na konieczność dostosowania przepisów do zmieniającej się sytuacji społecznej i religijnej, podkreślając znaczenie jasno określonych standardów kompetencyjnych dla nauczycieli religii w Polsce.

Słowa kluczowe: szkoła, religia, nauczyciel, kwalifikacje

SUMMARY

THE POSITION OF THE RELIGION TEACHER IN THE LIGHT OF
THE QUALIFICATION REQUIREMENTS UNDER ECCLESIASTICAL LAW
AND THE POLISH EDUCATIONAL SYSTEM

The study analyzes legal regulations and requirements concerning the theological and pedagogical preparation of religion teachers in Polish schools. In particular, it discusses the changes introduced by agreements between the Conference of the Polish Episcopate and the Minister of National Education, which specify qualification criteria for religion teachers in various types of schools. The agreement from 2019 clarifies the requirements for religion teachers in secondary and primary schools. The article emphasizes the importance of proper preparation of religion teachers, both in terms of theological knowledge and pedagogical skills, for effective religious education in schools. The author highlights the need to adapt regulations to changing social and religious circumstances, underscoring the importance of clearly defined competency standards for religion teachers in Poland.

Keywords: school, religion, teacher, qualifications